

מובילי פדגוגיה

שירי עופר, מנהלת פדגוגית, ברנקו וייס ע"ש
הרצוג, בית חשמונאי

רפורמת הלמידה המשמעותית חידדה את חשיבות **תפקידם של רכזי המקצוע**: הבחירות הפדגוגיות שיבחרו, האופן שבו יתווכו את הרפורמה לצוותים, האופן שבו יבנו בצורה משמעותית את יחידות התוכן הנבחרות, והאופן שבו ילמדו אותן. עבורנו, כמוסד חינוכי, השינויים הפדגוגיים הכרוכים בדרכי ההוראה ובאופני ההיבחנות בחטיבה העליונה היוו אתגר. ראינו ברפורמה הזדמנות למנף את העשייה, את חוויית הלמידה ואת עצמאות הלומד.

תפקיד רכזי המקצוע הוא משמעותי. הם הנושאים באחריות הפדגוגית, במידת הרלוונטיות של התכנים, בחיבורם למאה ה-21 ובהתאמתם למסלולים השונים. בהנחה שהרכזים הם המפתח להצלחת בית הספר ולמימוש תהליכי שינוי משמעותיים, ראינו צורך להשקיע בהם ולהקדיש תשומת לב לפיתוחם המקצועי.

בחרנו לעשות זאת באמצעות העצמה של שני כיווני עשייה המזינים זה את זה: האחד - העצמת הרכזים כמנהלי צוות; האחר - פיתוח מקצועי באמצעות כמה פעולות שמייצרות צוות לומד. לאורך השנה יצרנו מעגלים אחדים שמפנים את רכזי המקצוע לתהליכי חשיבה ולהנעת חדר המורים:

ימי היערכות: הרכזים מובילים את חדר המורים

בחרנו רכזי מקצוע שבתחום המקצוע שלהם כבר קיימת למידה משמעותית, תהליכית, ממוקדת פרויקטים: ביולוגיה - בודע; תקשורת חזותית - תלקיט; קולנוע - סרט גמר; אנגלית - תלקיט; אזרחות - מטלת ביצוע; ועוד.

ביקשנו מהרכזים להעביר לצוות המורים סדנאות בנושא היחידה הנבחרת. המיקוד בסדנה היה אופן ההוראה והלמידה, תכנית העבודה עם הילדים, תכנון היחידה, מחוונים מדויקים, ושיח שעוסק בקשיים הנלווים לחדוות ההוראה והלמידה. כל רכז העביר את הסדנה פעמיים, לקבוצת

מורים ששובצה אליה מראש.

מפגש סיכום מחצית שנה: צוות ההנהלה מוביל ומנחה את הרכזים

המפגש השני - מפגש סיכום מחצית שנה - התקיים עם רכזי המקצוע מחוץ לבית הספר ולווח בארוחה ובסדנאות. הבחירה לבצע מפגש מחוץ לבית הספר בא לענות על הרצון לפרגן, להעצים את הרכזים ולייצר אי של שקט ולמידה. במפגש זה התקיימו סדנאות שבהן צוות ההנהלה הנחה את הרכזים:

הסדנה הראשונה עסקה בשאלות אלה; מדוע בחרתי להיות רכז מקצוע מהן המטרות העיקריות שברצוני להשיג בהוראת המקצוע שלי? כיצד אני משיג את המטרות הללו? השאלות עוררו דיון מעניין בין הרכזים, ובעיקר יצרו הדהוד חשוב של המטרות ושל השאלה למה?

הסדנה השנייה הציגה את המודל המארגן של שיעור יחידת תוכן; הגדרת המטרה או הרעיון הגדול, יצירת מעורר עניין (סרטון, משחק, שיר) הוראה פרונטלית, תכנון למידה פעילה ולבסוף - ביצועי הבנה של התלמידים. בכל קבוצה היה רכז מקצוע ששיתף ביחידת תוכן שלו, והצוות בחן אתו את השאלות: האם קיים מודל מארגן? האם ביצוע ההבנה תאם את הרעיון הגדול? האם ביצוע ההבנה תאם את תהליך הלמידה? מה כדאי לחדד? ומה להוסיף?

הסדנה השלישית עסקה בכלי המארגן ככלי ניהולי וככלי לחיים הקבוצות קיבלו נושא והתבקשו לתכנן את ביצועו באמצעות הכלי המארגן.

הנושאים שתוכננו היו אלה: ישיבת צוות מקצוע; גיוס מורה שאינו משתף פעולה לעבודת צוות; ניהול שיחת משותף לאחר צפייה בשיעור. בסיום המפגש התקיים ביצוע הבנה של הרכזים, וכל אחד שיתף בתובנות שרכש בסדנאות, במה שהיה משמעותי עבורו, ובאופן שבו הוא מתכוון להעביר את התכנים לצוות.

מפגש סיכום שנה: רכזים מנחים רכזים

מפגש סיכום השנה התקיים גם הוא באווירה חגיגית וייחודית - במסעדה מחוץ לבית הספר. במפגש זה סיכמנו את המטרות שהושגו בשנה שחלפה, והגדרנו מטרות לשנה הבאה בתחום הפדגוגי ובתחום הניהולי של רכזי המקצוע.

להנחיית מפגש זה בחרנו ברכזי מקצוע שהובילו תכנית או עשייה מצוינת לאורך כל השנה. ראינו בכך הזדמנות לצמיחה וללמידת עמיתים. הסדנאות היו מגוונות, בתחומים שונים:

- **סדנה בתחום הלמידה המשמעותית** - בהנחיית רכז הסוציולוגיה, שמוביל למידה אחרת וייחודית במגמה. הסדנה עסקה בדרך הוראת הנושא "סטראוטיפים ודעות קדומות".

- **סדנה בתחום ביצועי הבנה** - בהנחיית רכזת כימיה, שהובילה תהליך ארוך עם תלמידי ט' ובו הם ביצעו ניסויים, ובעקבותיהם ניתחו והסבירו תהליכים כימיים.
- **סדנה בתחום הובלת שינויים והתמודדות עם התנגדויות** - בהנחיית רכזת אנגלית, שמובילה שינויים בפדגוגיה בחטיבת הביניים. הרכזת שיתפה במהלכים ובדרכים לטיפול בהתנגדויות.
- **סדנה בנושא ליווי מורים חדשים** - בהנחיית רכזת האזרחות, שהובילה תהליך של ליווי מורים חדשים בעזרת הצוות שלה. לכל מורה בצוות היה תפקיד בהובלת המורים החדשים, והליווי היה צמוד ולאורך כל השנה.
- **סדנה בנושא גיוס ללמידה ועידוד מוטיבציה בילדים מתקשים** בהנחיית הרכזת לחנ"מ מטרת הסדנה הייתה לתת כלים כיצד לגייס כל ילד, לעודד אותו ללמידה ולהחזירו למסלול ההצלחה.

סיכום

הרפורמה, יצירת "קהילת רכזים לומדת" וההשקעה לאורך כל השנה ברכזים "הגדירה מחדש" את מקומם של הרכזים בעיני הצוות ואת תפיסת התפקיד שלהם בעיני עצמם.

לאחר תהליך ארוך ולמידה משותפת רכזי המקצוע מבינים יותר את חשיבות התפקיד שלהם כמובילי פדגוגיה, כמנהלי צוותים, כמחוללי שינוי ולמידה בקרב המורים והתלמידים וכמפתחי נתיבי הצלחה בקרב תלמידי המסלולים השונים.

הערכים המוספים ביצירת הקהילה הלומדת הם הגיוון, ההתחדשות, ההעצמה ומתן הזדמנויות לגיבוש - והגיבוש מזין מרצון את הפדגוגיה. ■